

Resum de les opinions del Grup de Lectura a la trobada del 20 de juliol de 2009 sobre HIJOS DE LA DERROTA, d'Empar Fernández:

Per a la majoria del Grup, la lectura de *Hijos de la derrota* ha significat el retorn o la rememoració d'un món i un ambient, els del final de la Guerra Civil i els primers anys de la postguerra, que val la pena de recuperar per la gran incidència que han tingut en la vida de la gent durant tants decennis i sobre tantes generacions.

Aquest retorn que la novel·la d'Empar Fernández facilita es va trobar ben descrit ja que s'hi tracten amb detall els grans conceptes de la literatura de postguerra: la fam –la Victòria i la seva mare–, la por –el pare d'Alexandre–, el somni impossible del retorn –el pare de la Dolors–, la repressió a tots els nivells, el desengany absolut dels derrotats, l'instint de supervivència –la Remei o la Dolors, etc.

Hi va haver lectors que es van identificar plenament amb els fets narrats en el llibre perquè van viure o han sentit a casa episodis molt similars o frases semblants als que viuen o diuen els personatges de l'obra. També es va retreure la poca matisació que sovint tenen els llibres dedicats a la guerra civil, on la dicotomia 'bons i dolents' sol ser, més que mai, excessivament simplista.

Segons quins lectors van trobar a faltar una mica més de gruix argumental en els anys intermedis de la història dels tres personatges principals, i d'altres que s'hi havien identificat en l'inici de la història van perdre aquesta connexió quan els tres nens es fan adults i la seva biografia té més salts o buits que contrasten amb l'època de la infantesa o la vellesa, en què la densitat argumental és més palpable.

També es va valorar, quant a l'època de vellesa dels personatges, la gran força literària que té l'ambient de les residències de gent gran com a marc de relats i com a font d'històries i de vivències dignes de ser rescatades.

Es va trobar que la majoria de personatges –tanmateix amb clares excepcions– eren éssers sense cap mena d'esperança, sense una guspira d'empenta que els engresqui a la lluita per fer front a la tristesa de l'època. Es va assenyalar que alguns dels protagonistes pateixen grans problemes de comunicació, ja sigui pel propi caràcter o per la maltempsada que els ha tocat de viure. En aquest sentit es va fer esment que fins i tot els personatges que no havien patit la guerra sentien l'estigma d'aquella derrota dels pares o dels avis, fet que es remarca en la darrera frase de la novel·la, lloada per la seva profunditat per més d'una persona del Grup de Lectura.

De vegades, per a alguns dels contertutulis, es fa difícil distingir el to, la veu dels personatges, que semblen tenir una cadència similar. Es va opinar que els capítols dedicats a Dolors i Victòria semblaven més concentrats pel que feia a l'acció, i en canvi els d'Alexandre i la seva família eren potser més llargs d'extensió i amb un tipus de relat més psicològic. En aquesta història en concret es van destacar el personatge turmentat del pare d'Alexandre i la descripció del classisme de l'època amb la família Camps, els benestants del Paral·lel.

També va sorprendre inicialment a alguns lectors el to narratiu emprat pels tres nens, que pot resultar massa adult per al lector; tot això, és clar, fins que se sap que tot plegat és un relat únic en l'epíleg de la novel·la, tot un truc literari que porta el lector a la comprensió de les incògnites argumentals i formals.

També es interessant la impressió que causa que els tres relats siguin en primera persona, cosa que fa augmentar els dubtes quant al to narratiu; dubtes, però, que queden resolts quan sabem qui és la persona que escriu la història.

Es va valorar també molt positivament que l'obra fos perfectament tancada i que el final no fos gens precipitat, sinó que la narració hi portés amb cert luxe de detalls. La prosa d'Empar Fernández va agradar. Es va parlar de to poètic en el discurs narratiu. L'estil de frases curtes i amb gran quantitat d'informació va satisfer la majoria dels lectors, ja que la narració fa servir les paraules justes per aconseguir una bona càrrega d'intensitat emocional; els diàlegs acostumen a ser punyents i també es va elogiar que els capítols, d'alguna manera, acabessin sempre en punta.

La traducció catalana de Judit Pujadó, llegida per algunes persones del Grup, va ser considerada digna de l'original i molt ben treballada. Es va esmentar, també, com a referència del llibre, l'obra *Los topos* de Manuel Leguineche y Jesús Torbado.

Com que aquesta vegada vam tenir la sort de poder comptar amb la presència de l'autora, Empar Fernández ens va poder explicar que moltes de les situacions de *Hijos de la derrota* són tretes de fets reals que ella mateixa va poder recollir, en unes entrevistes de primera mà amb protagonistes de la guerra civil i la postguerra, quan va formar part de l'equip creatiu de l'exposició "Barcelona, any zero", retrospectiva sobre el final de la guerra i els difícils anys posteriors. Aleshores ella va crear i convertir en obra de ficció tot aquell puzzle de relats i vivències de testimonis de l'època tan reconeguts com Paco Candel o Josefina Piquet entre d'altres. Empar Fernández va construir uns personatges turmentats que no poden treure's de sobre la sensació i la realitat d'una derrota, de fet doble, la de la Guerra Civil i la de la interminable postguerra.

Empar Fernández va aclarir que els salts o buits argumentals en els tres personatges quan arriben a l'edat adulta són causats perquè, segons el seu parer, la gent gran recorda amb més intensitat les èpoques d'infantesa o joventut, ja que són les de més plenitud i també, paradoxalment, les més allunyades a les seves circumstàncies actuals i, per tant, les més idealitzades. Fernández va crear tres personatges en els quals encaixar un seguit d'històries que tenien el denominador comú de la sensació de derrota. De fet, per a ella, *Hijos de la derrota* és una síntesi novel·lada d'unes històries absolutament reals.

Com d'habitud, el nostre agraïment més sincer als components del Grup de Lectura per la seva assistència i per les seves encertades contribucions al debat i en aquesta ocasió, i molt especialment, volem donar les gràcies més expressives a Empar Fernández, que ens ha volgut acompanyar en la nostra trobada i ha respost amb gran gentilesa tots els nostres requeriments. Us esperem a la nostra pròxima cita, ja després de vacances:

ELS HOMES QUE NO ESTIMAVEN LES DONES / LOS HOMBRES QUE NO AMABAN A LAS MUJERES, d'Stieg Larsson, Columna, 2008, 626 pg. / Destino, 2008, 640 pg.

(dilluns, **21 de setembre** de 2009, a les 7 de la tarda).